

Telegrafen i Sverige

Återutgivning av text från 1901

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Telegrafväsendet

i Sverige.

Återutgivning av text från 1901

av C. Lundgren

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-599-3

Copyright © 2020 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du massor av intressanta fakta om hur kommunikationen med telegraf gick till vid förra sekelskiftet.

På den här tiden fanns det vare sig internet eller telefoner. Det enda snabba sättet att skicka meddelanden var med telegraf, ett system som krävde ett stort nät med kablar och ett nätverk med bud som sedan levererade telegrammet till mottagaren.

En av de mest spännande siffrorna är att det skickades totalt 2,5 miljoner meddelanden i Sverige under ett helt år. Det är troligen bara en bråkdel av antalet meddelanden vi i dag skickar per dag med sms och e-mail.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1901 i boken "Sveriges land och folk. Historisk-statistisk handbok" med rubriken "Telegrafväsendet – af amanuensen i Telegrafstyrelsen C Lundgren".

Författare till texten är C Lundgren (1866–1918).

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Telegrafen i Sverige år 1901

Den här texten publicerades ursprungligen år 1901 i boken "Sveriges land och folk. Historisk-statistisk handbok" med rubriken "Telegrafväsendet – af amanuensen i Telegrafstyrelsen C Lundgren". Författare till texten är C Lundgren (1866–1918).

Den första optiska telegrafen i Sverige kom till stånd år 1794. På hösten nämnda år försöktes nämligen mellan Stockholm och Drottningholms omkring 10 km. därifrån belägna kungliga slott en optisk telegraf, konstruerad af sedermera presidenten *A. N. Edelcrantz*.

Denna nästan samtidigt med Chappes i Frankrike anlagda men efter en själfständig metod utförda telegraf visade sig så ändamålsenlig, att nya telegraflinier under de närmaste åren anlades från Stockholm till åtskilliga viktiga punkter vid inloppet till hufvudstaden, äfvensom på flera ställen å rikets västra och södra kust. Ifrågavarande anläggningar, hvilka till en del framkallats genom behovet af en snabb och säker signaltjänst under 1808 och 1809 års krig, fingo emellertid efter krigets slut förfalla. Först år 1836 beslöt regeringen deras återupprät-

tande: en telegrafkår, lydande under chefen för Topografiska kåren, uppsattes och erhöll år 1838 ett reglemente.

Den följande utvecklingen af den optiska telegrafinrättningen blef emellertid ganska kortvarig på grund af upptäckten af elektricitetsens ojämförligt större förmåga att snabbt och säkert förmedla meddelanden på längre afstånd. Efter den elektriska telegrafens införande afskaffades efter hand de optiska telegrafstationerna, och för närvarande finnas endast två sådana.

Den första **elektriska** telegrafledning i Sverige anlades år 1803 mellan Stockholm och Uppsala, hvarefter under de båda följande åren nya linier sträcktes från Uppsala öfver Västerås, Örebro och Vänersborg till Göteborg, från Stockholm utefter kusten till Malmö och från Malmö till Göteborg. Redan år 1854 sattes Sverige i telegrafisk förbindelse med utlandet genom en undervattensledning under Öresund.

En fastare organisation erhöll det svenska telegrafväsendet 1856 genom inrättandet af *Kungl. Telegrafverket*, hvartill hänfördes icke blott den elektriska utan äfven den optiska telegrafan. Tid efter annan hafva flera mer eller mindre genomgripande förändringar i denna organisation blifvit gjorda, dels i följd af den — synnerligast efter portonedsättningen 1889 — ökade telegramväxlingen, dels och hufvudsakligen i följd af telefonväsendets storartade utveckling under 1800-talets sista decennium.

Telegrafverkets nät omfattade vid 1899 års slut: i linier och kablar 8,809 km., i trådledningar 26,342 km. Därjämte funnos utefter samtliga järnvägar telegraflinier, närmast afsedda för järnvägarnas eget bruk vid trafikens ledning men i regeln äfven befordrande telegrafiska meddelanden från allmänheten. Å ungefär hälften af dessa

linier hade äfven telegrafverket ledningar upplagda. Dessa linier, som gemensamt underhållas af telegrafverket och vederbörande järnväg, äro inberäknade i ofvanstående uppgift.

Järnvägarnas telegrafnät utgjorde vid 1899 års slut: i linier, som icke voro gemensamma med telegrafverkets, 5,763 km. samt i ledningar 19,179 km., hvadan *hela längden af landets telegrafnät* vid nämnda tid uppgick till: i linier och kablar 14,572 km., i ledningar 45,521 km.

Telegrafverkets *stationer* voro vid 1899 års utgång 178, hvaraf 4 med oafbruten tjänstgöring dag och natt, 100 med hel dagstjänst och 66 med inskränkt sådan, äfvensom 8 rikstelefonstationer med fullständig telegramexpedition. Läggas härtill 333 telegrafstationer vid statens och 912 sådana vid enskilda järnvägar, äfvensom 2 enskilda telegrafstationer, uppgår hela antalet telegrafstationer till 1,425.

För tillgodoseende af allmänhetens behof af lättare förbindelse med telegrafnätet hafva dessutom dels å växeltelefonstationer, dels hos enskilda abonnenter anordnats s. k. *telegramexpeditioner*, som in-telefonera där inlämnade telegram till närmaste telegrafstation och från hvilka ankommande telegram utsändas. I åtskilliga städer finnas äfven *telegraminlämningsställen*, afsedda endast för mottagande af telegram, som därifrån medelst telefon befordras till stadens telegrafstation.

Antalet telegramexpeditioner uppgick vid 1899 års slut till 234 och telegraminlämningsställen till 39, hvadan hela antalet af anstalter, där telegram mottogos till befordran, då uppgick till 1,698, en siffra som under år 1900 genom upprättande af omkr. 300 nya telegramexpeditioner ökats så, att den nu uppgår till öfver 2,000.

Beträffande *telegramväxlingen* må nämnas, att under år 1899 *antalet* inländska telegram utgjorde 1,204,231, utländska terminaltele-

gram från Sverige till utlandet 434,156 och till Sverige från utlandet 484,247 samt transittелеgram 366,643, eller tillsammans 2,489,277 taxerade telegram. Afgiftsfria telegram (tjänstetelegram och meteorologiska telegram) befordrades till ett antal af 154,465, däraf 100,614 inländska och 53,851 utländska. Antalet betalda telegram, som uteslutande passerade järnvägarnas ledningar, uppgick år 1899 till 171,864. *Hela antalet betalda telegram* från eller till svenska stationer utgjorde således 2,294,498, hvartill komma de 366,643 telegram, som via Sverige utväxlats mellan främmande länder.

Sveriges *behållna portoinkomst* för de af telegrafverket befordrade telegrammen uppgick år 1899 till 1,798,370*87 kr., öfriga telegrafinkomster till 43,207*55 kr. Då *utgifterna* uppgingo till 1,434,406*88 kr., uppstod för året ett öfverskott af telegrafmedel af 407,171*54 kr.

Telegrafverket, som intill den 1 april 1900 lydde under Finansdepartementet, sorterar fr. o. m. nämnda dag under Civildepartementet. Verkets *styrelse* utgöres af en chef med titeln generaldirektör, som är ensam beslutande, samt två föredragande byråchefer (en för administrativa byrån och en för trafikbyrån). Åtskilliga mindre viktiga mål afgöras af vederbörande byråchef. Utom de två ordinarie byråcheferna är å extra stat upptagen en tredje (för liniebyrån) samt en adjungerad ledamot, hvilken föredrager frågor rörande bl. a. telefontrafiken. Styrelsens personal utgöres för öfrigt af 11 ordinarie ämbets- och tjänstemän, 5 ämbets- och tjänstemän på extra stat, 14 amanuenser, 2 t. f. biträdande ingenjörer och 13 andra extra biträden, tillsammans 45 ämbets- och tjänstemän samt biträden.

Stationspersonalen bestod vid 1899 års slut af 4 direktörer, föreståndare för de fyra stationer (Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall), som dag och natt hafva oafbruten tjänstgöring, och in-

spektörer öfver de öfriga stationerna inom distriktet; vidare 66 kommissarier, 102 assistenter och 210 telegrafister. Stationer med hel dagstjänst förestås i allmänhet af kommissarier, stationer med inskränkt dagstjänst uteslutande af telegrafister. Hela den ordinarie personalen uppgick således till 382 personer, hvaraf 177 manliga och 205 kvinnliga (samtliga tillhörande telegrafistklassen). Den extra ordinarie stationspersonalen utgjordes af 49 e. o. assistenter (manliga tjänstemän) och 332 e. o. telegrafister (kvinnliga tjänstemän). Hela tjänstemannapersonalen vid stationerna uppgick således till ett antal af 763 (226 manliga och 537 kvinnliga tjänstemän). Antalet telegrambärare och vaktmästare vid stationerna var sammanlagdt 316.

För att antagas till e. o. assistent eller e. o. telegrafist fordras att hafva aflagt maturitetsexamen å reallinien eller att visa sig äga motsvarande kunskapsmått samt att dessutom hafva genomgått en fyra månaders utbildningskurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt i Stockholm.

Anläggningen och underhållet af telegraf- och telefontäten ombesörjdes år 1899 inom de olika linedistrikten af 6 distriktsingeniörer med 16 biträdande ingenjörer som medhjälpare. Vid linie- och reparationsarbetena sysselsattes samma år omkring 875 man under vintermånaderna och omkring 910 man under sommarmånaderna.

För tillverkning och reparation af telegraf- och telefoneffekter har telegrafverket egen verkstad i Stockholm med en arbetarstyrka (år 1899) af omkring 270 man.

TAB. 152. *Telegrafverkets trafik samt inkomster och utgifter.**

Medeltal för åren	Taxerade telegram.				Afgifts- fria tele- gram.	Inkomster. Kronor.	Utgifter. Kronor.
	Inländska.	Utländska.	Transite- rande.	Summa.			
1861/65.....	160,474	53,328	21,974	235,776	.	578,830	508,481
1866/70.....	320,995	136,153	54,154	511,302	.	707,920	652,486
1871/75.....	546,913	247,332	67,599	861,844	.	1,105,777	911,125
1876/80.....	574,377	301,868	79,088	955,333	42,707	1,241,655	1,201,572
1881/85.....	608,632	425,316	135,681	1,169,629	45,957	1,334,283	1,256,810
1886/90.....	723,694	539,550	175,509	1,438,753	57,677	1,859,451	1,385,079
1891/95.....	940,855	692,710	224,743	1,858,308	92,621	1,432,240	1,336,847
År 1899.....	1,204,231	918,403	366,643	2,489,277	154,465	1,841,578	1,434,407

Telegrafverkets trafik samt inkomster och utgifter.

* Häre ingår ej järnvägstelegrafen.

Viktiga ord och personer

Chappe, Claude.

[1763–1805] Fransk präst och uppfinnare. Skapade den optiska telegrafan.

Edelcrantz, Abraham Niclas.

[1754–1821] Svensk friherre, poet, politiker och uppfinnare. En av de mest inflytelserika svenskarna under sin tid. Var bland annat medlem i alla landets akademier, bland annat Svenska akademien och Kungliga Vetenskapsakademien. Hans kanske största insats var att importera några av de första ångmaskinerna till Sverige. Hette Clewberg i efternamn tills han adlades av Gustav III.

Kronor.

När den här texten skrevs var en krona en relativt hög summa. Det motsvarade en dagslön för en fabriksarbetare. För 1 krona kunde man köpa 1 kilo torkat fläsk eller 1 liter brännvin.

Lundgren, Johan Conrad.

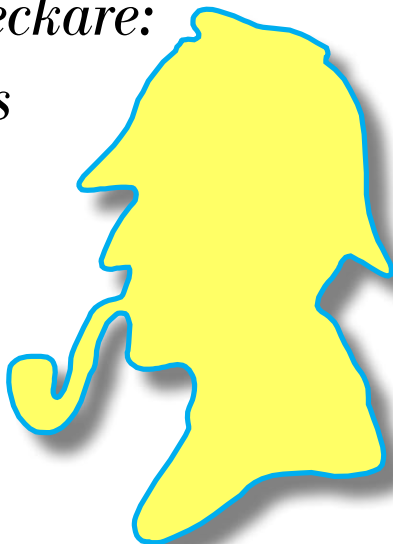
[1866–1918] Svensk tjänsteman och byråkrat. Tjänstgjorde under större delen av sin karriär som tjänsteman och amanuens vid

Kungliga telegrafstyrelsen.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se